

Николај Јевгењевич Бузин

Аналитички центар ЕсооМ, Минск, Република Белорусија

Мирослав Б. Младеновић

Факултет безбедности, Универзитет у Београду

„ОТМИЦА ЕВРОПЕ“ – НЕКОНТРОЛИСАНА МИГРАЦИЈА КАО ПРЕТЊА НАЦИОНАЛНОЈ И РЕГИОНАЛНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

Сажетак

У раду су изнете историјске претпоставке и извори миграције грађана. Урађена је анализа узрока и могућих последица савременог миграционог таласа за земље Европе. Приказан је механизам решавања геополитичких задатака путем манипулације миграционим токовима. Миграције су стални пратилац људске историје. Оне су се дешавале услед објективних околности, али су, не тако ретко, биле и плод реализације одређеног планског концепта. Како год да су настајале, положај појединаца и група захваћених овим појавама, био је веома различит.

Могућности које актуелна миграциона ситуација пружа носиоцима организованог криминала и терористичким организацијама, могу веома лако да се претворе у озбиљне безбедносне претње региону и Европи у целини. Да би се нашао адекватан одговор на питање како безбедно и са што мање последица решити актуелну миграциону кризу, неопходно је утврдити њене праве узроке. Да ли је она настала спонтано, услед дугогодишњег нагомилавања незадовољства грађана у економски неразвијенијим и политички неизграђенијим деловима света, или је резултат процеса глобализацијског прекрајања света, не може се једнозначно одредити јер је реч о веома сложеној и комплексној појави којој многи аутори, са разлогом, стављају епитет неконтролисана.

Мултидисциплинарност у проучавању феномена миграција и различите вредносне оријентације појединих актера, скоро да чине немогућим формирање његовог општеприхватљивог објашњења. Још веће тешкоће постоје у проналажењу јединственог политичког одговора за практично решавање овог проблема. Имајући то у виду, ни овај рад нема претензије да пружи одговоре на сва питања која проистичу из тако сложене проблематике. Његов основни циљ је да, анализирајући неке мање присутне геополитичке теорије и истичући битне негативности концепта глобалног управљања, из другог угла расветли проблематику миграција као средства геополитичког утицаја и тиме изазове „духовне окршаје у главама читалаца“ (Ђ. Шушњић), односно да покрене „унутрашњи разговор душе са самом собом“ (Платон) јер се миграције, упркос различитом схватању и тумачењу, по могућим последицама, ипак тичу свих нас.

Кључне речи: миграција, геополитика, национална безбедност, Европска унија, Балкан, организовани криминал

1. НОВИ ИЗАЗОВИ И ПРЕТЊЕ – СТАРА ЛОГИКА И СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ

За последњих 20 година свет се озбиљно променио и то, нажалост, не у позитивном смеру. Поред одраније постојећих, појавиле су се и нове, до тада непознате претње. Међу њима, најзначајније су: неконтролисана ескалација оружаних конфликта; глобална економска криза; међународни тероризам; распростирање атомског и другог наоружања за масовно уништавање; чудовишно повећање наркотрафика; нелегалне миграције, које повремено добијају обележје трговине робљем; невероватан пораст трговине људским органима, у оквиру тога и од људи киднапованих у те сврхе; пиратерија; криминализација различитих сфера живота итд.¹⁾ Судећи по све бројнијим и комплекснијим изазовима и претњама безбедности, тешко је са сигурношћу предвидети шта нас очекује у будућности. Ово тим више што системи безбедности, како појединих држава, тако и регионалних организација и савеза, па и међународне заједнице у целини, не налазе брзе и адекватне одговоре на већину актуелних изазова и претњи.

1) Видети шире у: Мирослав Б. Младеновић, Јелена Г. Пономарева, „Кина-Америка-Русија – глобални троугао 21. века“, *Социолошки преглед*, Београд, вол. 45, бр. 4, 2011, стр. 459-476.

Нове појаве у области нарушавања безбедности, породиле су сумње којих раније није било! Поставља се питање: шта ће нам најмоћније оружје, праћење из космоса, колосалне бојеве главе, невидљиви авиони, глобални радарско-командни системи итд. када противник, наоружан ножем, просто може да купи карту за неку унутрашњу авиолинију и угрози хиљаде мирних грађана (као што се десило у Америци 2001). Пред нашим очима, дошло је до радикалне промене карактера безбедносних ризика и претњи. Новим претњама, као што је тероризам, наркотрафикинг, трговина људима и сл, обелодањена је једна страшна истина, а то је да традиционални систем одвраћања непријатеља једноставно више не функционише. Кад се твој противник не боји да умре – онда га и не можеш заплашити уништењем!

Прогноза није захвална појава. Ипак, неким пророцима и истраживачима успева да погледају у будућност. У оквиру тих малобројних су немачки историограф Освалд Шпенглер (*Oswald Arnold Gottfried Spengler*) и руско-израелски публициста Израел Шамир.

Шпенглер, у свом филозофском есеју „Залазак Европе“, издатом пре око сто година, говори о „постепеном преовладавању првобитних стања у високоцивилизованим животним условима... Не леже ли у основи свега историјског, свеопште биографске почетне форме? Погибија Запада је појава коју само карактерише одређено место и време, аналогно погибији антике. Ако ову тему разматрамо довољно дубоко, она постаје филозофска јер садржи у себи сва велика питања битка“.²⁾

Шамир је још 2005. године, предсказао данашње догађаје. „...Милиони нових избеглица већ су кренули на пут..., биће их све више и више, док се једном крхка социјална равнотежа у Европи не преломи и не сруши. Европа ће бити препуњена странцима, као својевремено Римска империја и пред њом ће се појавити тежак избор: успоставити систем апартхејда и дискриминације или изгубити свој идентитет...“.³⁾

Све наведено, веома је карактеристично за савремени развој ситуације. Милиони миграната марширају европским путевима, пласирају своју културу и начин живота домаћем социјуму и изражавају претензије на недовољан ниво обезбеђења сопствених потреба. Овакво понашање доводи у ћорсокак власти европских

2) Освалд Шпенглер, *Закат Европы*, Internet, http://az.lib.ru/s/shpengler_o/text_1922_zakat_evropy.shtml, 01/08/2016.

3) Израел Шамир, *Великое переселение: статья – предвидение*, Internet, <http://www.unz.com/ishamir/on-the-move>, 11/04/2016.

земаља, изазива незадовољство и протесте домаћег становништва, погодује расту националистичких тенденција и потиरे вишегодишње напоре за изградњу јединствене Европе. Некада је римска држава интегрисала варваре и настојала да једна племена учини заштитницима од других. Резултат је био варваризација целе империје и, у коначном, њен крах. Брзо ширење исламског становништва у Европи, и црначког у Америци, многи виде као процес који ће изменити суштинска обележја матичних нација. Није далеко време када ће, како каже руски филозоф Александар Зиновјев, „Мула дозивати Алаха са Ајфеловог торња“.⁴⁾ Да ли су ове појаве спонтане или их ипак неко изазива – свесно или несвесно? Још крајем осамдесетих година, поједини амерички стручњаци упозоравали су да би се САД могле наћи у позицији у којој су се током историје налазиле све велике империје када су, на врхунцу моћи, западале у кризу, која је коначно доводила до њиховог пада. У класичном делу „Успон и пад великих сила“, објављеном 1988. године, амерички историчар, Пол Кенеди, разлог за то потражио је у ономе што је означио као „*imperial overstretch*“, односно у настојању империја да се шире преко граница способности да асимилирају и контролишу укупну територију.⁵⁾ Евидентно настојање САД да уређује односе у одређеним регионима света па и унутар самих појединих држава, неминовно за последицу има бројне негативне појаве, од којих је, у новије време, најизраженија масовна миграција становништва из подручја у којима је учињен покушај „демократизације“. Чини се да после рушења биполаризма, преостала суперсила није много марила за проблем „*imperial overstretch*“. По многим показатељима, он се управо испољава кроз бројне акције које Америка предузима у међународној заједници. „То постаје по свој прилици земља која више не може свесно и савесно да управља добрима и изворима с којима располаже и постаје играчка у рукама силе којом располаже. Овде сила доминира не само правом већ и памећу великог дела најмоћније групе људи. Није више сила у рукама људи већ су људи у рукама силе.“⁶⁾

4) Наведено према: Мирослав Б. Младеновић, Јелена Г. Пономарева, „Кримско пролеће и будућност Евроазије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, број 3/2014, vol. 45, 2014, стр. 185-200.

5) Paul Kennedy, *The Rise and Fall of the Great Powers – Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, Fontana Press, London 1989.

6) Вучина Васовић, „Глобализација, држава и демократија“, у зборнику: *Држава и демократија*, (уредник Милан Подунавац), Службени гласник и Факултет политичких наука, Београд, 2010, стр. 440.

2. МИГРАЦИЈА ИЗ ИСТОРИЈСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

Миграције грађана су перманентни процес. Много је примера за то. „Велика сеоба“ у IV—V веку, када су варварска племена преплавила Римску империју; пресељавања у епохи Раног средњег века; колонизација Северне Америке; „изласци“ Руса после револуције 1917. године; европска миграција (1937-1947); јеврејска у Израел; „метрополска“ из колонија (1960-1970)... Узроци су били различити; најчешће: природне и војно-политичке катаклизме, откриће нових земаља, религиозне борбе и економске кризе.

Обично се разликују унутрашња и спољна миграција. За Европу, у периоду 80-90-их година прошлог века, била је карактеристична унутрашња, када су становници земаља са нижим животним стандардом настојали да оду тамо где су повољнији услови за живот. У почетку, процес се углавном односио на земље Јужне Европе, односно, реализовао се са југа на север и запад, да би од 90-их година, миграциони ток добио смер исток-запад, односно, кретао се из Источне Европе у Западну. Таквом развоју догађаја погодовала је заинтересованост западних земаља за прилив радне снаге (посебно квалификоване), у складу са чиме је и адекватно законодавство било веома либерално. Услед тога, почео је да расте миграциони талас. Седамдесетих година, у Европу је годишње долазило око 30 хиљада исељеника да би 1989. године, њихов број премашео 300 000. Врх миграционог таласа забележен је 1992. године, када је било регистровано око 700 000 људи, од којих су главнину чинили грађани Социјалистичке Федеративне Републике Југославије која је била у фази распадања.⁷⁾ Системски регулатори и адекватна законодавства, која су у то доба постојала у европским земљама, обезбедили су оперативну реакцију и држање ситуације под контролом.

Идеје паневропејства и мултикултурализма, добиле су нови импулс на фону економског раста и побољшања европског нивоа живота. Оне су, на најбољи начин, показале суштину промена које су се догодиле, укључујући и разлагање националних специфика које су се том приликом десиле. Без обзира на то, миграциони процеси у другој половини 20. века, имали су позитиван карактер, омогућавајући попуњавање „кадровске глади“ у развијеним економијама. Период на прелазу из једног у други

7) Ольга Четверикова, *Миграционный кризис в Европе и его заказчики*, Internet, <http://www.russiapost.su/archives/57337>, 14/04/2016.

миленијум, заиста је за Европу био „златан“. Она је била пример динамичког раста, просперитета и неуништивих темеља. Општу слику допуњавале су бројне центрипеталне тенденције. Дошло је до пуне афирмације Европске Уније, формирана је Шенгенска зона, ширење НАТО добило је нови импулс, уведена је јединствена валута, итд. Политиколози у свету, почели су да говоре о формирању европског центра моћи који утиче на светске процесе и обезбеђује благостање „европске нације“.

3. ПРОЈЕКАТ „ЈЕДИНСТВЕНА ЕВРОПА“ БЛИЖИ СЕ ЗАВРШЕТКУ?

Програмску концепцију савремене уједињене Европе створио је оснивач и идеолог Паневропске уније, гроф Кудењхове-Калерги (*Richard Nikolaus Coudenhove-Kalergi*) двадесетих година 20. века.

Један од циљева тог пројекта, било је и стварање „европске нације“. По његовом схватању, формирање нације на основу крвног сродства је погрешно. Треба имати у виду „духовно“ сродство као темељну основу тог процеса. Логичан наставак оваквог става јесте одвајање нације и државе (слично као одвајање државе од религије), прелаз националног идентитета у област личног самоопредељења и преиспитивање проблема државних граница. Постоји само један радикалан начин да се праведно и на дуг период реши европско питање граница. Тај начин није премештање граница, већ њихова ликвидација – тврдио је аутор.⁸⁾

У делу „Практични идеализам“, Кудењхове-Калерги описује европску будућност као систем узајамности људи – „количине“ и „квалитета“. При томе људи, као „представници мешане крви...“, евроазијско-црначког порекла“ неће имати националне особености. Са друге стране, европске националне елите биће замењене духовном кастом вођа. „Човек далеке будућности имаће помешану крв. Раса и класе ће ишчезнути услед промене простора, времена и предрасуда. Будућа евроазијско-црначка раса, споља слична старим Египћанима, замениће разноврсност народа разноврсношћу личности“, прорицао је гроф Кудењхове-Калерги.⁹⁾ Не позивајући се на расне теорије, може се говорити о томе

8) Видети шире у: Рихард Николаус Куденхове-Калерги, *Пан-Европа*, Вита Планетаре, Москва, 2006.

9) Више у: Richard Coudenhove Kalergi, *Praktischer idealismus*, Adel – Technik – Pazifismus. Wien-Leipzig, 1925.

да је отац-оснивач форсирао варијанту фашисоидног мултикултурализма са елементима кастинске поделе, чија је основна тачка – питање мешања Европејаца с другим расама и, у коначном, губљење идентитета. Тако необичан пројекат који је био неприхватљив на почетку 20. века, постао је популаран крајем столећа. Убрзање му је дао буран развој средстава комуникације и технологије манипулисања свешћу.¹⁰⁾

Покушај унификације света из једног центра, руски психолог Марија Холкина посматра кроз неколико фаза: „У сваком друштву, истовремено са реформама, превратима и револуцијама, проводе се и тзв. симболичке револуције које треба суштински да измене слику света. При томе се остварује радикална ревизија ‘симболичког капитала’, који се таложио у току претходне историјске етапе“. Према Холкиној, промена симболичке хијерархије, својствена симболичким револуцијама, проводи се по приближно оваквој шеми: „1) проводи се смена сакралне зоне: друштво скида заштиту од својих претходних богова – распламсава се критика која ствара простор за нове богове; 2) нова сакралност успоставља се прецизним избором симбола – проводи се смена назива градова, улица, замена споменика; 3) као наставак претходних етапа долази до смене зоне агресије: друштво мења хијерархију у систему друг-непријатељ; 4) стари текстови губе своју актуелност; продукује се велика количина идеолошких текстова који треба да изврше промену политичке декорације; 5) на политичку сцену испливавају специјалисти вербалног жанра – новинари, писци, научници; 6) симболички процеси, који на први поглед изгледају неконтролисани, у суштини су прецизно усмерени ка одређеном циљу.“¹¹⁾

Оваква шема, посебно је карактеристична за тзв. постсоцијалистичке земље које су у своје крхке економије, сиромашне демократске традиције, фрагментиране политичке културе и нејака цивилна друштва, покушале да уграде административно-институционална решења постиндустријских западних држава.

Додатни, важан корак у правцу мултикултурализма и унификације света, биле су културна и сексуална револуција, пропа-

10) Колико се озбиљно прихватају идеје Кудењхове-Калерги, најбоље говори чињеница да је 1978. године установљена награда која носи његово име, а додељује се сваке друге године за заслуге на пословима уједињавања Европе. Њени добитници су: Роналд Реган, Хелмут Кол, Херман ван Ромпеј, Ангела Меркел...

11) Видети шире у: Зоран Килибарда, Мирослав Младеновић, Владимир Ајзенхамер, *Геополитичке перспективе савременог света*, Универзитет у Београду, Факултет безбедности, 2014, стр. 131.

гирање идеје либерализма и мундијализма, култивисање индивидуализма и хипертрофиране слободе личности. То је постепено довело до рушења друштвених институција, породице и брака, промене приоритета у области смисла, и негативно се испољило у сфери масовне свести. Савремено покољење Европљана, изгубило је неопходност истрајавања на својим идеалима, претворило се у „људе света“ који су прекинули историјску везу са сопственим коренима и који не желе да подносе индивидуалне тешкоће за добробит државе. Људе су почели масовно да штанцују помоћу вештачких средстава, односно да их стварају по одређеним обрасцима помоћу средстава васпитања, обуке, идеологије, пропаганде, културе, медицине, психологије. Десило се нешто слично томе што је карактеристично за побољшавање сорти домаћих животиња и квалитета биљних врста посредством вештачких стимулатора, хемијских средстава и генетичке технике.¹²⁾ Живимо у периоду карактеристичном по нихилизму, упозорава професор Михаило Ђурић. Тај нихилизам, први је открио и именовао Фридрих Ниче, објављујући „смрт Бога“, чиме је управо обзнанио да је људски живот изгубио веру у виши смисао живота и своје трансцендентално упориште. Нестао је онај свет, који је представник класичног немачког идеализма, Имануел Кант, симболички представио као звездано небо над нама и морални закон у нама.¹³⁾ Ако нема бесмртности и вере у Бога, упозоравао је Достојевски, онда је све дозвољено на овом свету, па се и моралне норме руше као кула од карата. Бог је апсолутна гаранција да ће се моралне норме и интимно поштовати. Несавршена природа човека је поприште борбе демонских и анђеоских сила у којој разум, а поготово голи интерес, не могу бити судије.

Интервенција НАТО у Југославији (1999) и оружани конфликти у земљама Азије и Африке, још једном су отворили „Пандорину кутију“ и испровоцирали нови талас миграција.

На почетку, значајан део чинили су Албанци са Косова и Курди из Турске и Ирака. Почетком XX века њима су се придружиле избеглице из Авганистана, Нигерије, Сомалије, Сенегала, Гане... Сваке године, Европа је примала око 400 хиљада легалних миграната а њихов укупан број премашио је 18 милиона људи.

12) Александр Зинovieв, *Запад, Феномен западнизма*, Internet, http://modernlib.ru/books/zinovev_aleksandr_aleksandrovich/zapad_fenomen_zapadnizma/read, 14/04/2016.

13) Видети шире у: Михаило Ђурић, *О потреби филозофије данас*, Прометеј, Нови Сад, 1999, стр. 346-347.

После догађаја из „арапског пролећа“, представницима најсиромашнијих земаља придружили су се, донедавно срећни, грађани Египта, Сирије, Либије, Судана, Марока.

По подацима Међународне организације рада (МОР), од 175 милиона миграната света, 56 милиона живи у Европи, при чему је само 48% ангажовано у економској сфери. У Луксембургу и Швајцарској, на пример, удео странаца у општој бројки радника, достиже 25%.¹⁴⁾

Сама миграција није проблем. Она је присутна у целој људској историји и имала је и позитиван и негативан ефекат на државе и народе. По правилу, мигранти су се значајно асимилирали у новом друштву, прихватили су његову културу и традиције, постајали су део њиховог етноса и давали су значајан допринос развоју нове отаџбине. Посебност данашње миграције јесте неприхватање идеологема нације у коју долазе, настојање да живе по претходним обрасцима, по сопственим законима али на знатно вишем економском нивоу – на туђ рачун. То доводи до постепеног повећања носилаца друге културе у општем броју грађана. При томе, „нови Европљани“, истичу своја права и захтевају виши статус у друштву. Овакви поступци, веома добро се уклапају у постулате нове „европске нације“ Кудењхове-Калерги, која треба да замени традиционалне националне групације.

Анализирајући савремене процесе који се дешавају у европском друштву, може се говорити о „отмици Европе“ јер државе више нису у стању да прихвате наредне миграцијске таласе без штете по националне интересе, а Европска Унија да адаптира новодошле на европске стандарде.

4. МИГРАЦИЈА КАО СРЕДСТВО ГЕОПОЛИТИЧКОГ УТИЦАЈА

Почетком 21. века, Европа је постала озбиљан играч на међународној сцени. При томе, по први пут у историји, били су обједињени економски и политички потенцијали главних држава. Као последица тога, дошло је до интензивног привредног развоја, раста угледа европске валуте, тежње других држава да се придруже савезу. Трговински обрт међу земљама чланицама ЕУ, 2013. године износио је скоро 2,8 трилиона евра.¹⁵⁾

14) Ольга Четверикова, *Миграционный кризис в Европе и его заказчики*, нав. дело.

15) Инесса Плескачевская, „Шенгенские конвульсии“, *Советская Беларусь*, Администра-
ция Президента Республики Беларусь, Минск, 25.11.2015.

Главне вредности европског друштва базирају се на принципима демократије и приватног власништва, а њихову основу чини економија којој су потребне радничке руке, па је све више подложна тенденцијама глобализма. Нажалост, природни раст становника Европе је престао. По оцени неких аналитичара, домаћи етнос до 2050. године, смањиће се са 728 на 600 милиона. Истовремено, разматрати европску миграцију искључиво као последицу демографије, било би сасвим неправилно. У садашње време долази до прекрајања света, појављују се нови и обнављају се некадашњи политичко-економски центри моћи уз помоћ којих се трансформише систем једнополарног света. Данас ми све више зависимо један од другог. Делатност једне државе, директно задире у интересе многих других.¹⁶⁾ Уништавање државности у Северној Африци и на Блиском Истоку под плаштом „ширења демократије“, само је видљив разлог следећег таласа миграције у Европу.

Економски проблеми у Грчкој, „шарене револуције“ у земљама Магреба, рат у Сирији, Авганистану и Ираку, миграцијски токови – све су то елементи геополитичке супротстављености. При томе, користе се сва средства утицаја: политичка, економска, психолошка, етно-конфесионална и војна.¹⁷⁾ Судбине милиона људи и целих држава, цена је реализације стратешких пројеката. У условима контролисаног хаоса знатно је олакшано диктирати услове својим ослабљеним партнерима и свету у целини.

Настојања око формирања Трансатлантског трговинског и инвестиционог партнерства (ТТИП), представљају још један значајан корак који суштински треба да утиче на развој ситуације у Европи.¹⁸⁾ Тај пројекат, глобалан по свом обиму, предвиђен је да обезбеди потпуну контролу корпорација над економском и социјалном сфером, свдећи на минимум државну регулативу.¹⁹⁾

16) Александр Лукашенко, „Без баланса сил – нет мира и стабильности“, *Беларуская думка*, Администрация Президента Республики Беларусь, Минск, № 10, 2015, стр. 3–8.

17) Николай Бузин, „Европейский транзит: углеводородная конфронтация XXI века“, *Беларуская Думка*, Администрация Президента Республики Беларусь, Минск, № 12, 2014, стр. 62-67.

18) Почетком 2013. године, у Бриселу је донета одлука о почетку преговора између САД и ЕУ о формирању Трансатлантског трговинског и инвестиционог партнерства. Од тог момента, пројекат се различито оцењује од стране политичких структура заинтересованих земаља, али се грађани Европе на митинзима, путем петиција и на друге начине одлучно супротстављају таквој идеји.

19) Иван Сухарев, *Геополитический ракурс региональной безопасности*, материјали са сталног семинара при Парламенту Савеза Белорусије и Русије, 39. заседање, Волгоград, 12-13 новембра 2014, стр. 104–114.

Посебан проблем у свему томе може да буде и поплава еколошки штетних и по Европљане опасних материја. У оквиру реализације овог и сличних пројеката, добро се уклапа и миграциони процес и организација транзита избеглица у најбогатије земље. При томе, у оквиру решавања стратегијског задатка на обезбеђењу европског тржишта јефтином радном снагом, интереси транзитних земаља свакако нису узимани у обзир.

На тај начин, садашњи миграциони потоп Европе представља, не изненадну најезду, већ, по свему судећи – промишљени корак на путу корените промене старог континента; део плана демонтаже националне државе и средство геополитичког утицаја и обезбеђења интереса крупног транснационалног бизниса, уграђеног у наднационалне структуре.

„Балкански коридор“, који је првобитно формиран ради транзита избеглица у богате земље Европске Уније, у условима закаснеле контроле, постао је проблем националних размера за Бугарску, Србију, Македонију, Мађарску. Стотине хиљада тражилаца бољег живота, изгубивши могућност да се домогну Аустрије, Немачке, Француске, Велике Британије, дестабилизују ситуацију у земљама у којима су заустављени, стварајући неплатиране, додатне проблеме за њихове, и онако скромне и нестабилне буџете. Чак и када је „балкански коридор“, политичким одлукама затворен, присуство миграната у балканским земљама није елиминисано. То речито говори да се ради о организованој међународној активности која није под контролом легалних, националних и регионалних, институција.

5. НЕКОНТРОЛИСАНА МИГРАЦИЈА – ПРЕТЊА НАЦИОНАЛНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ И ПОЉУЉАНОМ СУВЕРЕНИТЕТУ

По подацима МОР, нелегална миграција је практично створила сиви сегмент међународног тржишта рада који окупља око 1/3 свих „међународних исељеника“. У појединим европским земљама, тај сектор обезбеђује од 8 до 30% БДП а у Европи у целини, око 20%.²⁰⁾ Мигранти, међутим, постају и погодна регрутна база за међународни криминал, који је у сталном порасту. Највећу опасност представља нарко трговина чију транзитну базу чини Косово.

20) Ольга Четверикова, *Миграционни кризис в Европе и его заказчики*, нав. дело.

Балканско полуострво, с обзиром на своје природно-географске и историјско-културне карактеристике, као и услед геополитичких трансформација које су се десиле крајем XX и почетком XXI века, постало је важна станица на путу нелегалне трговине наркотика из Азије у Европу. Положај Србије у тој транзитној зони посебно је проблематичан и осетљив... Ипак, најважније, по нашем мишљењу, јесте стравичан пораст и утицај албанских мафијашких структура које су у значајној мери лоциране у аутономној покрајини Косово и Метохија али и у јужним рејонима Србије.

Још 1997. године, у извештају Генералног секретаријата Интерпола истицано је да су „криминалне групе етничких Албанаца већ успеле да узму под контролу од 60 до 80% промета хероина који се доставља у Швајцарску, Аустрију, Немачку, Мађарску, Чешку, Шведску и Норвешку, као и да су успоставиле контролу над такозваном балканском маршрутом која пролази кроз Балканско полуострво у Западну Европу из Пакистана, Авганистана, Ирана, Турске, одакле се првобитно транспортовао опијум а затим и хероин“.²¹⁾ „Балканска маршрута“ и данас се сматра главним каналом за транспорт опијата јер пропушта до 80% наркотика намењених за продају у Европи. Опијум, који се производи у Авганистану и Пакистану (центар тзв. Златног полумесеца), прерађује се у Турској. Затим се, кроз Грчку, Бугарску, Албанију, Аустрију, Румунију, Чешку и Мађарску (углавном „нове демократије“, настале после рушења Југославије и распада Источног блока), наркотици достављају у друге регионе Европе. Даље, „балканска маршрута“ води у Велику Британију, преко француске луке Кале, где албанска мафија има чврсте позиције.²²⁾

Још једна важна опасност, која се појављује као последица миграционе кризе, јесте преношење екстремистичких ставова (идеологије) на територије других држава. У оквиру масе миграната, који су се ту нашли из најразличитијих разлога, постоји и не мали проценат људи са деформисаном психом и репрограмираном свешћу, који поседују борбено искуство и у могућности су да изврше суштински утицај на односе унутар политичких снага у земљама боравка.

21) Игорь Владимиров, *Албанская мафия угрожает Европе*, Internet, <http://vpk-news.ru/articles/1343>, 01/08/2016.

22) Мирослав Младеновић, Јелена Пономарева, „Нарко – Трафикинг као облик угрожавања безбедности Србије“, у зборнику: *Садржај безбедносних изазова Србије на почетку 21. века*, (уредници: Зоран Драгишић, Мирослав Младеновић, Зоран Јефтић), Иновациони центар Факултета безбедности, Београд, 2014, стр. 93.

Као резултат тога, долази до радикализације свести домаћег становништва, ревитализује се десни национализам а економија већине земаља није у стању да задовољи повећане апетите придошлица.

Све то суштински утиче на политичку тежину и финансијске могућности Европске уније, чиме се, у ствари, обезбеђује нови импулс посрнулој америчкој економији.

Полазећи од тога да је национална безбедност, стање заштићености националних интереса од унутрашњих и спољних претњи а да је претња – потенцијално или реално постојећа могућност наношења штете националним интересима државе, као никада до сада, нараста неопходност постојања, у свакој земљи, система спремног да неутралише такве претње.

Међутим, у условима глобализације и моноцентризма, положај националне државе значајно је пољуљан.

Њена регулативна функција, у многим сферама делатности, снажно је потиснута или уклоњена и прешла на друге подсистеме. Тиме је, у значајној мери, убрзан процес ишчезавања државне суверености. Мора се имати у виду да ова констатација не важи за све постојеће државе. Подела света на центар, полупериферију и периферију и даље остаје као основа односа у међународној заједници. У том смислу, и савремене државе се могу посматрати у односу на ту „кастинску поделу“ (М. Печујлић). Према схватању професора Вучине Васовића, све државе у ери глобализације могу се сврстати у четири групе. Прву чине велике и моћне државе које су предводници, утемељивачи и кормилари глобализације. Штавише, њихова моћ иде и изнад граница међународног права и моћи међународних организација. У другу спадају неке мање и слабије државе које уживају подршку, помоћ и заштиту најмоћнијих. Трећа група је састављена од земаља према којима су моћни међународни фактори неутрални, док четврта група окупља државе које су услед неких несрећних околности пале у немилост неких великих и моћних држава.

Другачије речено, сувереност је данас у значајној мери релативизован појам.²³⁾

6. ЗАКЉУЧАК

Миграција је појава, стара колико и људско друштво. Кроз историју, она је била инспирисана бројним разлозима и имала

23) Исто, стр. 2010, 2011.

различите последице, како по саме мигранте, тако и по становништво рејона у које су долазили. Човек, као разумно и стваралачко биће, увек је настојао да за себе обезбеди боље животне услове. Уколико му то није омогућавала матична заједница, покушавао је да срећу пронађе на другим местима. Слобода кретања једно је од основних права која се прокламују свим домаћим и међународним конвенцијама. Ипак, када је реч о последњем великом миграционом току, могу се уочити бројне специфичности које, или нису постојале, или нису биле толико присутне у претходним сличним премештањима становништва. Прва специфика везана је за узрок. Покушај „наметања среће“ са стране, учинио је ситуацију у неким, донедавно мирним земљама, неподношљивом за велики део грађана. Поред тога, миграциони процес праћен је великим бројем активности организованог криминала, нарочито у области промета наркотика и трговине људима. Упоредо са грађанима који заиста теже проналажењу мирнијег и перспективнијег места за живот, своју шансу траже и припадници одређених деструктивних и терористичких организација. Реализација циљева првих, ограничена је одлукама развијених земаља везаним за различите облике рестрикције уласка и настањивања миграната на њиховим територијама, чиме је дат додатни импулс организованим криминалним групама да појачају своју делатност. Терористичке организације, које користе групе миграната за лакши улазак и боравак на жељеним територијама, постају све већа опасност за развијене земље Запада ка којима је усмерен миграциони талас, али и за државе које у овим активностима имају транзитну улогу.

После рушења биполарног система дошла је ера *Pax Americana*-е и доминације САД у међународној политици. Међутим, као ни раније у историји, тако ни у овом случају, такво стање није могло да остане непромењено. Јачањем појединих центара моћи, отпочео је нови процес трансформације светског политичког система. Америчка настојања да се достигнуто стање што дуже задржи, често резултирају непредвиђеним и неконтролисаним негативним последицама. У пракси, све је теже јасно раздвојити америчке војне операције усмерене на борбу против тероризма од оних које су замишљене као заштита њихових енергетских и других интереса. За разлику од раније праксе по којој је Вашингтон настојао да преузме контролу над појединим државама, сада је на делу стратегија њиховог руинарања и наметања

хаоса у којем ништа не може да се организује без његове воље. Такво понашање у међународним односима, највећим делом је и условило појаву таласа избеглица који су се превасходно показали као претња стабилности развијених западних земаља.

Концентрација већег броја миграната, услед евентуалног одлучнијег затварања граница земаља којима они теже, за Србију може да значи повећање различитих врста проблема, од организованог криминала, масовних нереда, политичке и економске дестабилизације државе, до епидемија заразних болести и јачања националистичких и расистичких тежњи.

Због тога Србија, преко чије територије је већ прешло преко пола милиона миграната и која има централну позицију на тзв. Балканском коридору, свакако има доста разлога за забринутост. Ово том више јер она свакако не спада у ред држава које могу потпуно самостално да одлучују и решавају сва питања која проистичу из мигрантске кризе.

ЛИТЕРАТУРА

- Бузин Николай, „Европейский транзит: углеводородная конфронтация XXI века“, *Беларуская Думка*, Администрація Президента Республики Беларусь, Минск, № 12, 2014.
- Васовић Вучина, „Глобализација, држава и демократија“, у зборнику: *Држава и демократија*, (уредник Милан Подунавац), Службени гласник и Факултет политичких наука, Београд, 2010, 437-457.
- Владимиров Игорь, *Албанская мафия угрожает Европе*, Internet, <http://vpk-news.ru/articles/1343>, 01/08/2016.
- Ђурић Михаило, *О потреби филозофије данас*, Прометеј, Нови Сад, 1999.
- Зиновьев Александр, *Запад. Феномен западнизма*, (електронско издање књиге) Internet, http://modernlib.ru/books/zinovev_aleksandr_aleksandrov-ich/zapad_fenomen_zapadnizma/read, 14/04/2016.
- Килибарда Зоран, Младеновић Мирослав, Ајзенхамер Владимир, *Геополитичке перспективе савременог света*, Универзитет у Београду, Факултет безбедности, 2014.
- Куденхове-Калерги Рихард Николаус, *Пан-Европа*, Вита Планетаре, Москва, 2006.
- Лукашенко, Александр, „Без баланса сил – нет мира и стабильности“, *Беларуская думка*, Администрація Президента Республики Беларусь, Минск, № 10, 2015.
- Младеновић Мирослав, Пономарева Јелена, „Кина-Америка-Русија – глобални троугао 21. века“, *Социолошки преглед*, Београд, вол. 45, бр. 4, 2011, 459-476.

- Младеновић Мирослав, Пономарева Јелена, „Кримско пролеће и будућност Евроазије“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, број 3/2014, vol. 45, стр. 185-200.
- Младеновић, Мирослав, Пономарева Јелена, „Нарко – Трафикинг као облик угрожавања безбедности Србије“, у зборнику: *Садржај безбедносних изазова Србије на почетку 21. века*, (уредници: Зоран Драгишић, Мирослав Младеновић, Зоран Јефтић), Иновациони центар Факултета безбедности, Београд, 2014.
- Плескачевская, Инесса, „Шенгенские конвульсии“, *Советская Беларусь*, Администрация Президента Республики Беларусь, Минск, 25.11.2015.
- Сухарев Иван, *Геополитический ракурс региональной безопасности*, материјали са сталног семинара при Парламенту Савеза Белорусије и Русије, 39. заседање, Волгоград, 12-13 новембра 2014.
- Четверикова Ольга, *Миграционный кризис в Европе и его заказчики*, Internet, <http://www.russiapost.su/archives/57337>, 14/04/2016.
- Шамир Исраэль, *Великое переселение: статья – предвидение*, Internet, <http://www.unz.com/ishamir/on-the-move>, 11/04/2016.
- Шпенглер Освальд, *Закат Европы*, (електронско издање књиге), Internet, http://az.lib.ru/s/shpengler_o/text_1922_zakat_evropy.shtml, 01/08/2016.
- Coudenhove Kalergi Richard, *Praktischer idealismus*, Adel – Technik – Pazifismus, Wien-Leipzig, 1925.
- Kennedy Paul, *The Rise and Fall of the Great Powers – Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, Fontana Press, London 1989.

Nikolaj Jevgenjevic Buzin, Miroslav Mladenovic

“HIJACKING” OF EUROPE – UNCONTROLLED MIGRATION AS A THREAT TO NATIONAL AND REGIONAL SECURITY

Resume

For the last twenty years, the world has seriously changed but, unfortunately, not in a positive direction. In addition to the existing from before, there were new threats. Among them, the most important are: uncontrolled escalation of the armed conflict; the global economic crisis; international terrorism; spread of nuclear and other weapons of mass destruction; drug trafficking; illegal immigration; piracy; criminalization of different spheres of life and so on.

New threats, such as terrorism, drug trafficking, human trafficking, etc. discovered the terrible truth: traditional system of

security and protection can no longer function well. If your opponent is not afraid to die – you cannot frighten him by death!

Uncontrolled migration, which today disturbs European countries, is also not too big a surprise for everyone.

Europe will likely be overloaded with strangers, like the Roman Empire once before and it will have a difficult choice: to establish a system of apartheid and discrimination, or lose its identity – has written Russian-Israeli writer, Israel Shamir.

Migration is a phenomenon as old as human society.

However, the last great migration invasion has numerous specifics. The first one is related to the cause. Tendency to “impose happiness” to the others, was the reason that a large part of citizens had to leave their, till not long ago peaceful countries. In addition, the migration process is accompanied by a large number of organized crime activities, particularly in the field of drug trafficking and human trafficking. Part of migrants really trying to find a more peaceful and perspective place to live. However, at the same time some members of the destructive and terrorist organizations treys to use their opportunity.

Terrorist organizations that use migrant groups for easier entry and stay in the desired territory, becoming bigger threat to the developed Western countries, but also for countries that have a transit role.

Serbian territory has already crossed over half a million migrants. The country has a central position in the so-called Balkan corridor. Because of this it has a lot of reasons to be concerned. This is the more so because it certainly is not is a country that can completely independently to decide and resolve all the issues of migrant crisis.

Keywords: migration, geopolitics, national security, the European Union, the Balkans, organized crime

* Овај рад је примљен 13.05.2016. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 12.08.2016. године.

